

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

12 Sententia lata contra extrauagantem, an sit nulla. Iudex non tenetur scire leges incognitas & occultas. Iudici fides facienda est de extrauaganti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

pertineant: sane tunc illis erit in eis regnis obtemperandum exempla multa occurrunt: sed facile omitto: nam docendi ratio absque eis intelligi potest. de ceteris aliarum Inquisitionum instructionibus, seu sanctionibus idem est iudicandum.

IO
Consuetudo approbata, & rationabilis cuiuslibet Inquisitionis obseruanda.

Iam quæ hæcenus de instructionibus seu sanctionibus priuatarum Inquisitionum diximus, eadem quoque de consuetudine cuiuslibet Inquisitionis accipienda sunt: nam Inquisitores hereticæ prauitatis tum in puniendis hereticis, abiurationibus faciendis, reis torquendis, inducijs concedendis, totoque processu fabricando, tum in ceteris quæ ad latissimum suum officium spectant, approbatis suæ Inquisitionis consuetudinibus uti possunt, quod in priuilegio creationis ipsorum continetur: nam inter cetera eis conceditur, ut procedant contra omnes hereticos cum omni auctoritate, facultate, & potestate tam de iure, quam de approbata consuetudine: approbatam autem consuetudinem velut legem esse obseruandam explorati iuris est. §. ex non scripto. Infit. de iure nat. gent. & ciuili. vbi communiter Doctores.

Vnde si per uetustam & approbatam alicuius Inquisitionis consuetudinem receptum esset, ut Inquisitores hereticæ prauitatis, indistincte animaduertent in blasphemio, crederem eos id iudicium absque errore posse exercere: nam consuetudo hæc illis tribueret priuilegiū, cum consuetudo priuilegium tribuat, ut docet Bar. in præmio Digestorum. §. hæc autem tria. num. 3. Rursus quoniam consuetudo tribuit iurisdictionem, glossa singularis in l. more maiorum. ff. de iurisd. om. iud. facit textus in c. cum contingat. de foro compet. vbi Fely. Bal. in rub. de consuetud. col. 2. per l. viros. G. de diuer. offi. lib. 12. vbi Bart. in fine. Romanus consil. 243. incip. ad prædictorum roborationem, ut. secundo principaliter, & consil. 300. incip. in casu proposito. Iare Decius in dicta l. more maiorum. ff. de iurisd. om. iud. nu. 19.

Naque hoc mirum videri debet, cum consuetudo tantam habeat vim: ut etiam canonibus præponderet, si sit rationabilis: & legitime præscripta. cap. vlti. extra de consuet. tradit glossa communiter recepta in cap. pastoralis. verbo, dissona. de fide instrum. & Aymo Grauetta in tractat. de antiquit. temp. par. 1. §. 1. num. 42.

Veruntamen monendi sunt hic Inquisitores, ne quamlibet suæ Inquisitionis consuetudinem velut rationabilem admittant: nam ut consuetudo dicatur rationabilis, & approbata, plura exiguntur, quæ non facile possint in quaui consuetudine reperiri: rationabilis enim dicitur consuetudo, quam iura non improbant, aut quæ iuri non contradicit. glossa in cap. vlti. verbo, rationabilis, extra de consuet. item ut consuetudo pro lege seruetur, multa requiruntur: glossa & Doctores, in cap.

A consuetudo. distinct. 1.

Quam ob rem ne quid velamine, aut prætextu approbare consuetudinis incautum committant Inquisitores, sequentia intueantur. Primum curæ omnino cuncta gerere, hoc est, processus suos fabricare, omnemque ordinem iudicarium dirigere in puniendo, & ab soluendo, & ceteris ad suum officium spectantibus iuxta canones, præsertim eos qui de hereticis sunt, & contra hereticos conditi: deinde uero ad consuetudinem & stylum Romanæ Inquisitionis, a qua ceteræ velut a capite pendent, ubi leges deficiunt, & in arduis, audacter recurrant; quis enim concedat in re tam graui priuatas Inquisitionum, aut prouinciarum consuetudines facile esse sequendas? præsertim cum iura ubique clament, maiores Ecclesiæ causas, & præsertim quæ articulos fidei tangunt, ad sedem Apostolicam esse referendas. cap. Maiores. de baptismo & eius effectu. ergo priuati ciuitatum Inquisitores, si tutius, & securius tractare omnia cupiunt, cum leges deficiunt, aut etiam obscuræ sunt leges. stylum & consuetudinem supremi senatus Inquisitionis Romanæ, quæ ceterarum caput est, consulant & sequantur, in hac enim nullū est erroris periculum: nam præterquam quod a sapientissimis iudicibus & vigilantissimis causæ fidei tractantur, quotidie etiam summum Pontificem consulere licet, cuius iudicium quantam in rebus fidei habeat auctoritatem, exploratissimum est apud Catholicos.

Priuati Inquisitores stylum Romanæ Inquisitionis obseruant.

B

Sed ad Extrauagantes reuertor, quantum tanta est auctoritas, ut si exploratæ fidei sint, aut (ut nostri loquuntur) indubitata, constitutionem in corpore iuris clausam tollant cap. 1. de constitut. vbi Doctores. Guimier in pragmatica sanctione, cap. & quia. §. ipsas omnes, verbo, extrauagantes, quod si dabitur, an sit authentica nec ne, tunc si est iuri consona, secundum eam debet iudicari, ac si à iure discrepet. summus est Pontifex consulendus, cap. Pastoralis, vbi Panormit. & alij, extra de fide instrum. & tradit glossa in pragmatica sanctione loco proximè citato. huius autem doctrinæ multa occurrent exempla in positis extrauagantibus, quæ breuitatis gratia omittimus. attamen prædictatum dogma ita credendum intelligendum, ut tunc extrauagans iuri communi præualeat, & secundum eam sit iudicandum, quando in extrauaganti apponetur clausula: *Non obstantibus quibuscunque constitutionibus in contrarium, &c.* quæ communiter apponi solet: nam si hæc clausula defuerit, præsertim in nostris extrauagantibus, si quid tunc contra decreta in titulis de hereticis contenta sancirent, id plane irritum esset, per iura adducta ex cap. vlti. §. vlti. de heret. lib. 6. & clem. 1. §. vlti. de heret.

II
Extrauagantes cum ceteris iuri communi præponderant.

C

Ex prædictis pendet quæstio ad intelligendum utilis, & huic instituto valde accommodata.

II
An sententia lata contra aliquam extrauagantem sit nulla.

K 3 data,

data, an scilicet sententia à iudice lata contra dispositionē alicuius extrauagantis, sit nulla? & cum extrauagātes, vt hætenus demonstratum est, virtutem legis habeāt, plane irritum videtur iudicium contra earum dispositionē factum. at Bartolus in l. cum prolatis. num. 2. ff. de re iud. quem alij proxime citādi sequūtur, ita distinguebat: si sententia sit lata cōtra extrauagātem in corpore iuris clausam, nulla erit: secus autem si reuera sit extrauagans, hoc est, si non teperiatur in corpore iuris. idem videtur tenere Romanus consil. 260. incipien. in proposito casu. Alex. consil. 81. incipien. ponderatis his lib. 2. Ant. Butrius in præmio decretal. idem in c. pastoralis. de fide instrum. Franciscus Pauinus in præliodio præfixo extrauagantibus. Ioan. xxij. & alij quos ille refert. ratio vero vtriusque partis positæ distinctionis facilis est: nam primum ideo sententia lata contra dispositionem extrauagantis in corpore iuris contentæ est nulla, quia perinde est ac si cōtra legē lata fuisset. Bal. in l. 2. C. quando prouo. non est nece. Ant. Butrius in c. 1. & c. cum inter. de re iudic. tradit optimè Franciscus Pauinus præcitato loco.

Rursus, si extrauagās est incognita, & contra eius dispositionem feratur sententia, non vitatur quia incognitas leges iudex cognosce re non tenetur. argumentū dictæ. l. cum prolatis, ff. de re iud. nam si sententia lata contra legem prolatam, id est, iudici indicatam, quam forte iudex ob summam difficultatem & obscuritatem non intelligebat, nec putabat ad negotium & causam de qua agebatur pertinere, summo iure valet, vt in dicta l. cum prolatis. ff. de re iud. profecto multo magis valida erit sententia lata contra dispositionem extrauagantis ignotæ, & non productæ: ergo liquere debet iudici, fidesque ei faciendæ est de valore & robore extrauagantis, vt sententia lata contra ipsam nulla si & inualida, vt eleganter præcitato consil. 260. docuit Romanus, & Guilielmus Gassadorus decisione 7. super regulis, incipien. Proponebatur dubiū. nu. 5. vbi dicit regulas, extrauagantes & concordatas, nisi producantur in actis, à iudicibus non considerari. atque hætenus de prima huius disputationis parte, quæ ad valorem extrauagantium spectabat.

SECUNDA PARS DISPUTATIONIS, Quomodo probetur extrauagantium auctoritas.

13
Quot modis
probetur extra
uagantium au
thoritas.

SUPERIORIBVS ita cōstitutis, super est nunc altera huius disputationis pars valde etiā vtilis & necessaria, videlicet, qua ratione probari debeat extrauagantiū auctoritas, vt intelligatur quæ sit vere extrauagās, & vim legis habeat, siue vt nostri loquuntur, quæ sit extrauagans authentica, quæ vero secus.

A Hoc etiam caput tractant ferme Doctores, quos hætenus varijs locis adduximus, sed nemo loculētius quam Franciscus Pauinus causarum sacri Palatii olim Auditor in præliodio præfixo ad extrauagātes Ioan. xxij. in hæc verba: *Debent autē extrauagantes quando de eis dubitatur in forma authentica produci sub plūbo. si extra curiā sunt producēdę: vel sub signo Vicecællarij, si in curia sūt producēdę: et hoc de illis quę sunt descriptæ in libro Cæcellarij; illa autē quę sūt descriptæ in Camera Apostolica signantur cū signeto Camerarij, vel sub plūbo, &c. & ita seruetur in Curia Romana.* hætenus Pauinus, à quo nō dissentit Ludouicus Gomes in præmio regulatū Cæcellarię, & alij recensiores: nam & id vsus obseruat.

B Primum ergo modus probandi auctoritatem extrauagantium extra curiam (nam curiā nunc libenter omitto, cum magis necessariū sit absentibus cōsultere, quam illis, qui quotidie Pontificem Romanum alloqui possunt) est, cum extrauagantibus seu rescriptis pontificijs adiungitur appensum illud plumbeum cum fune canapis, impressis in ipsius vna parte sacris Petri & Pauli capitibus, in altera vero nomine eius Pontificis, qui rescriptum edit, seu cecidit.

C Hinc intelliges præcedentes extrauagātes diuersorum Romanorum Pōtificum pro officio sanctissime Inquisitionis contra hereticam prauitatem authenticas esse, & pro lege seruandas: quoniam ex autographis seu archetypis aut originalibus pendenti plumbeo munitis desumptæ, & transcriptæ sunt à nobis summa diligentia, & præsertim omnes illæ, quæ habentur in Archiuo Inquisitionis Bononiensis, & in archiuo Conuentus sancti Francisci de Assisio plumbeo pondere munitæ sunt, vt protinus summam earum percipias auctoritatem: alię vero vnde habeantur, notatiuicula in margine posita initio cuiuslibet extrauagantis aperte indicat.

D Rursus auctoritas etiā extrauagantis probari potest, si reperiat in publico alicuius loci Archiuo. Romanus dicto cōsil. 260. quę refert & sequitur apostilla ad Bart. in dicta l. cum prolatis. ff. de re iud. verbo. posita. idem Romanus cōsil. 165. incipien. liber Registri. & consil. 319. incipien. in causa Ioannis. Gemianus consil. 82. incipien. circa thema. num. 6. & sequen. Decius cōsil. 146. incipien. pro teui. num. 10. Marcellus consil. 29. incipien. Digneris quæso. & consil. 43. incipien. Spiritus sanctus. & late Crauetta in tract. de antiquit. tempor. parte 1. num. 194. & seq. & glossa in cap. Cum causam. de probat. in. vers. per libros antiquos. quoniam in publicis archiuis non solent recondi nisi quę publica auctoritate geruntur; idque sit summa integritate & veritate, adhibita personarum publicarum auctoritate, quorum fides & & religio probata est & perspecta.

Hinc

Ex pondere
plūbo pendet
si probatur ex
trauagantium
auctoritas.

Extrauagā
reperit in Ar
chiuo publico
indem facti.